

LARS FIMMERSTAD om

talmystik och sociologi

Om man vänder siffran 68 upp-och-ner kan man läsa 89. Denna operation kan bilda underlag för en hel sociologi. Det visar en tysk journalist, Susanne Leinemann, nu i boken *Aufgewacht. Mauer weg*.

Var och en med det minsta sinne för talmystik kan se att vi här har att göra med det eviga mytiska begreppet "generation". Och vad kan vara ett mer användbart sociologiskt begrepp än detta "generation"? Alla vet, inte sant, vad 68-generationen stod för. Givetvis måste 89-generationen stå för något annat, vanligtvis individualism, omsorg om de egna njutningarna och likgiltighet inför den stora världens affärer. Kort sagt, "den ironiska generationen".

DESSA TVÅ generationsbegrepp har blivit myter som många behandlar som empiriska fakta, liknande de numera bortbleknade marxistiska "klasserna", också tillerkända objektiv existens en gång i tiden.

En hel publicistisk industri har vuxit upp kring fiktiva populärsociologiska entiteter. Generationer tillhör de mer livaktiga. Men peta på dem och de poppar som såpbubblor.

Dessvärre har ju människor en för populärsociologin irriterande tendens att födas i en lätt fluktuerande men kontinuerlig ström, som inte tar hänsyn till milstolpar som 68 eller 89. Även när människor tycks utgöra en generation, envisas de med att inte anlända till jorden eller till vuxen ålder som paket, med glesa mellanrum. Saken blir inte lättare av att marknaden samtidigt fylls av 40-talister, 50-talister, och så vidare. Här avses "generationer" som är födda under ett visst decennium. Ack, vi kommer nu över till decenniemystiken. Jag minns en svensk tänkare som en gång i tiden talade, givetvis inte på svenska, om 60-talet som "the no-no years" om 70-talet som "the so-so years" och 80-talet som "the go-go years". Jag tror han fick bra betalt för sina iakttagelser.

Nu väntar vi bara på "generation 2000", det nya millenniets generation. Från mina sociologistudier minns jag de statistiska klustren: drömmen om att ur mängden av statistiska data om människor, och Gud ska veta att de under åtminstone 200 år har inordnats i allt mer sofistikerade tabeller, kunna sälla fram nätt klumpar. Till exempel en "generation" som tydligt avläsbar lyser fram ur siffrornas universum som en välformad galax.

Den hala verkligheten, några av oss tror den finns där ute någonstans, spjärnar emot. "68-orna" kan lika gärna beskrivas som "radhusgenerationen" – en generation som virkade köksgardiner med Lillbabs i furusoffan och älskade sommartorp och gav fullständigt fan i världsrevolutionen.

Och 89-orna, de ironiska – vars historia nu ligger färdig att ta språnget till tryckpressarna – var det inte den djupt engagerade och garanterat ironifria Attac-generationen, Greenpeace-generationen, reclaim the streets-generationen, som till och med var bättre på att bygga barrikader och svinga gatsten än någon 68-a? Eller var de lika ironibefriade IT-entreprenörer? Vi får aldrig veta, trots att arkiven svämmar över av opinionsstudier och generationsteoretiska popböcker.

NU PLÅGAS VÄRLDENS förståsig-påare med den nära nog omöjliga uppgiften att definiera vad islam kan vara. Inte är det väl Al Quaida – om nu det finns. Ska religionen an sich lastas för vad som utförs i dess namn? Om religionen finns, var finns den: i urkunderna, i en platonisk öververklighet eller i praktiken hos dess mer hängivna utövare? Frågan är inte likgiltig, krig och fred, död och liv hänger på den. Men vad som egentligen är studieobjektet och eventuellt boven i världsdramat står inte klart. Det samma gäller ju skenbart iakttagbara entiteter som kapitalism, nyliberalism eller globalisering. Även de ord som döljer nebulosor av oöverskådliga processer.

Men vi kan inte att leva utan våra mytologiska begrepp för sociologiska eller ekonomiska entiteter. Vi kommer alltid att hitta på nya – och finna dem lika omöjliga att hantera. Drömmen om klustret lever vidare!

Lars Fimmerstad (lars.fimmerstad@chello.se) är frilansskribent.

